

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	6
РОЗДІЛ 1. ПРАВОВА ПЕДАГОГІКА У ТРАНСФОРМАЦІЯХ СЬОГОДЕННЯ	9
§ 1.1. Суспільна трансформація – невід’ємний процес державно-правового розвитку України	9
§ 1.2. Правова педагогіка в системі педагогічних наук	19
§ 1.3. Об’єкт, предмет, завдання правової педагогіки	23
§ 1.4. Основні категорії правової педагогіки	25
§ 1.5. Методологія правової педагогіки	27
§ 1.6. Структура правової педагогіки	37
Рекомендована література	38
Індивідуальні навчально-дослідні завдання	39
Питання для самоконтролю	40
Тестові завдання для самоперевірки	42
РОЗДІЛ 2. ПРАВОВА КУЛЬТУРА І ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО	44
§ 2.1. Громадянське суспільство (поняття, ознаки та проблеми його становлення)	44
§ 2.2. Правова культура особистості в соціокультурному просторі	54
§ 2.3. Професійна культура юриста	63
§ 2.4. Деформації правової свідомості юриста	72
§ 2.5. Місце і роль правової освіти у формуванні правової культури ..	76
Рекомендована література	88
Індивідуальні навчально-дослідні завдання	92
Питання для самоконтролю	93
Тестові завдання для самоперевірки	93
РОЗДІЛ 3. ПРЕВЕНТИВНА ПЕДАГОГІКА	95
§ 3.1. Предмет і завдання превентивної педагогіки	95
§ 3.2. Прояви, види, стадії та рівні девіантної поведінки	99
§ 3.3. Превентивно орієнтована освіта	111
§ 3.4. Моделі поведінки батьків: агресії, надії, страхи, безсилля, заперечення, співзалежності	114

Рекомендована література.....	118
Індивідуальні навчально-дослідні завдання.....	120
Питання для самоконтролю.....	130
Тестові завдання для самоперевірки.....	131

РОЗДІЛ 4. ПЕНІТЕНЦІАРНА

ПЕДАГОГІКА ТА РЕСОЦІАЛІЗАЦІЯ..... 133

§ 4.1. Сутність, завдання, напрями пенітенціарної педагогіки.....	133
§ 4.2. Основні категорії пенітенціарної педагогіки.....	137
§ 4.3. Ідеї педагогіки співробітництва у ресоціалізації.....	139
§ 4.4. Закономірності та принципи педагогічного процесу в місцях позбавлення волі.....	143
§ 4.5. Методи, прийоми та засоби виховного впливу.....	148
§ 4.6. Особливості організації педагогічного процесу.....	151
§ 4.7. Ресоціалізація.....	152
§ 4.8. Виправлення та ресоціалізація засуджених неповнолітніх.....	156
Рекомендована література.....	163
Індивідуальні навчально-дослідні завдання.....	165
Питання для самоконтролю.....	176
Тестові завдання для самоперевірки.....	177

РОЗДІЛ 5. ЮРИДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

ТА ОСВІТА У СУЧАСНИХ ПРАВОВИХ СІМ'ЯХ..... 179

§ 5.1. Компаративний аналіз у праві та правовій педагогіці.....	179
§ 5.2. Поняття «тип (сім'я) правових систем».....	181
§ 5.3. Сім'ї правових систем світу.....	182
§ 5.4. Особливості юридичної діяльності та освіти у сучасних правових сім'ях.....	184
§ 5.4.1. Юридична діяльність та освіта у країнах романо-германської правової сім'ї.....	184
§ 5.4.2. Юридична діяльність та освіта у країнах англо-американської правової сім'ї.....	192
§ 5.4.3. Юридична діяльність та освіта у змішаній сім'ї правових систем.....	203
§ 5.4.4. Юридична діяльність та освіта у релігійній сім'ї правових систем.....	204

§ 5.4.5. Юридична діяльність та освіта у країнах традиційного та звичаєвого права.....	208
Рекомендована література.....	211
Індивідуальні навчально-дослідні завдання	213
Питання для самоконтролю	221
Тестові завдання для самоперевірки	222

РОЗДІЛ 6. ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ЮРИСТІВ	224
§ 6.1. Інтерактивні технології навчання у контексті класичного, некласичного та постнекласичного типів наукової раціональності	224
§ 6.1. Аналіз конкретних ситуацій.....	233
§ 6.2. Динамічне навчання.....	240
§ 6.3. Рольові інтелектуальні змагання	243
§ 6.4. Дискусія навчальна	244
§ 6.5. Імітаційні ігри та ігрові технології	248
§ 6.6. Дослідницький метод.....	251
§ 6.7. Креативні методи навчання.....	253
§ 6.8. Метод проектів (проблем)	256
§ 6.9. Методи навчального пізнання (когнітивні методи навчання).....	258
§ 6.10. Модерація.....	261
§ 6.11. Навчання у співробітництві.....	263
§ 6.12. Система дистанційного навчання Moodle.....	266
§ 6.13. Тренінг	270
Рекомендована література.....	273
Індивідуальні навчально-дослідні завдання	274
Питання для самоперевірки	276
Тестові завдання для самоконтролю	277
ПРЕДМЕТНИЙ ПОКАЖЧИК.....	279
ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК.....	323
КОРОТКІ ВІДОМОСТІ ПРО ДОСЛІДНИКІВ	279

ПЕРЕДМОВА

Навчальний посібник є першим в Україні виданням, в якому відповідно до стандарту підготовки магістра з права повно та всебічно висвітлено практично всі аспекти правової педагогіки. Правова педагогіка — одна з основних дисциплін підготовки магістра, що обов'язково вивчається на юридичних факультетах ВНЗ. Без знань із правової педагогіки неможлива підготовка магістра до викладацької та наукової діяльності.

Вивчення магістрами з права галузевої педагогіки актуальне в таких аспектах. По-перше, однією із фундаментальних проблем професійної підготовки юриста є формування правової культури як системи: знань чинного законодавства; переконаності у необхідності й корисності правових норм та законів, установлених у суспільстві; умінь користуватися правовим інструментарієм (законами, правовими актами тощо) у повсякденній діяльності. Високий рівень професійної культури юриста – нагальна вимога сьогодення, оскільки від професійної культури фахівців права безпосередньо залежить успішне розв'язання актуальних проблем державотворчого процесу. Пошук шляхів для формування правової культури юриста стає предметною сферою дослідження правової педагогіки.

По-друге, завдання кваліфікованої підготовки магістрів визначає необхідність аналізу юридичної діяльності та освіти у сучасних правових сім'ях з метою не лише усвідомлення різниці фундаментальних і спеціалізованих знань, що використовуються для потреб різних видів юридичної діяльності в різних країнах, а й для співвідношення особистості юриста та соціально-культурного контексту існування. Саме це допомагає магістрові розв'язати проблему формування образу, бажано-очікуваної моделі юриста та її відповідності в сучасній соціокультурній ситуації конкретного юриста.

По-третє, сутнісно професійна діяльність магістра спрямовується на викладацьку діяльність. Звідси й необхідність вивчення системи

педагогічних наук, в яких трансляція соціального досвіду поєднується із пошуком вихованих систем правових відносин.

Цей навчальний посібник написано з урахуванням української та світової теорії і практики правового виховання, освіти та навчання, допоможе читачам одержати цілісне уявлення про сучасну правову педагогіку.

У першому розділі (*автор: Н. А. Фоменко*) висвітлюються питання методології правової педагогіки, розкривається логічна структура дисципліни у контексті трансформації суспільства та правової дійсності. Проблеми громадянського суспільства, правової культури особистості в соціокультурному просторі, розвитку професійної культури юриста визначаються у другому розділі (*автор: О. В. Фатхутдінова*). У третьому розділі розкриті актуальні аспекти превентивної педагогіки, серед яких: превентивне виховання та його функції; сутність превентивної педагогіки; первинна, вторинна, третинна превенції; педагогічна превенція; прояви, види, стадії та рівні девіантної поведінки; превентивно орієнтована освіта; основні ролі дитячої поведінки щодо адаптації до умов дисфункціональної сім'ї; типові моделі реагування батьків, які мають дитину з девіантною поведінкою; превентивна бесіда-консультація (*автор: М. І. Скрипник*). У четвертому розділі (*автор: Н. А. Фоменко*) показано взаємодію пенітенціарної педагогіки та ресоціалізації через аналіз: завдань, напрямів пенітенціарної педагогіки; основних категорій пенітенціарної педагогіки; методів, прийомів та засобів виховного впливу. Розділ п'ятий (*автори: Н. А. Фоменко, М. І. Скрипник*) присвячено компаративному аналізу юридичної діяльності та освіти у сучасних правових сім'ях. Деталізується особливості юридичної діяльності у сучасних романо-германській, англо-американській, змішаній, релігійній правових сім'ях та у країнах традиційного та звичаєвого права. У шостому розділі (*автор: М. І. Скрипник*) визначено особливості інтерактивних технологій у професійній підготовці юристів.

Зміст матеріалу у навчальному посібнику структуровано й подано як гіпертекст, за яким навчальні одиниці представлено не в лінійній послідовності, а як систему вказаних можливих переходів, зв'язків між ними. Вивчати та аналізувати таким чином матеріал можна в будь-якому порядку, утворюючи різні лінійні тексти. Для організації магістрами самонавчання до кожного розділу подано рекомендовану літературу, індивідуальні навчально-дослідні завдання, питання для самоконтролю, тестові завдання для самоперевірки. Навчальне спрямування містить й розділ «Короткі відомості про дослідників», який уміщено з метою розкриття значущості особистісного фактора в науці. Автори виходили з позиції нової історіософської парадигми, яка націлює на те, що суспільство тримається на особистості, на її суверенності та самодіяльності; на особистості, що здатна сягнути загальнолюдськості. Отож, у вивченні дисципліни відомості про дослідників – це спроба не лише репрезентувати добу, національні традиції й культуру, а й реалізація міри конституювання духовного внеску особистості у соціокультурну епоху та досліджувану дисципліну. Тому навчальний посібник може бути корисним не лише магістрам, викладачам, юристам-фахівцям, але й широкому колу громадян, яким він допоможе у вихованні правової культури особистості.

Авторський колектив враховує всі слушні зауваження та поради щодо змісту навчального посібника у новому майбутньому його виданні.